

Het Elfstedenpad. Streekpad 19 2018

Door Jan Aartsen en Jan Brok

Fase 1: 14 t/m 18 mei 2018

Fase 2: 27 augustus / 1 september 2018

Het Elfstedenpad.

Het Elfstedenpad volgt in grote lijnen de Elfstedentocht.

De Elfstedentocht volgt de rivieren en het loopt over paden en door dorpen in de buurt van de Elfstedentocht.

In de 18^e eeuw was er al sprake van een Elfstedentocht.

In november 1890 is er een maanden durende vorstperiode. In die vorstperiode hield een kastelijn een lijst bij van de namen, die zijn herberg aandeden. Er passeerden 221 mannen en 6 vrouwen.

In 1909 werd de eerste Elfstedentocht georganiseerd. De eerste winnaar is M. Hoekstra.

In 1912 en 1917 was Coen de Koning uit Leur de winnaar.

Voor het wandelpad wordt veel gebruik gemaakt van voormalige jaagpaden en kerkenpaden.

De route.

De route volgt in hoofdzaak de elfstedentocht voor de schaatser. Doordat wij over land lopen en door meerdere dorpen is de wandelroute ca. 75 km langer. De start is in Leeuwarden en eindigt ook in Leeuwarden. De plaatsen waar we door of langs lopen zijn: Leeuwarden, Sneek, Sloten, Stavoren, Workum, Bolsward, Harlingen, Franeker, Dokkum en weer Leeuwarden.

Dag 1. Maandag 14 mei 2018. Etten-Leur – Leeuwarden – Hylaard: 21 km.

Om 7.00 uur vertrekt de trein in Etten-Leur. Jan stapt in Tilburg in de trein. We stappen over in Zwolle en om 10.45 uur arriveren we in Leeuwarden. In de stationsrestauratie drinken we koffie en pakken onze routebeschrijving voor vandaag.

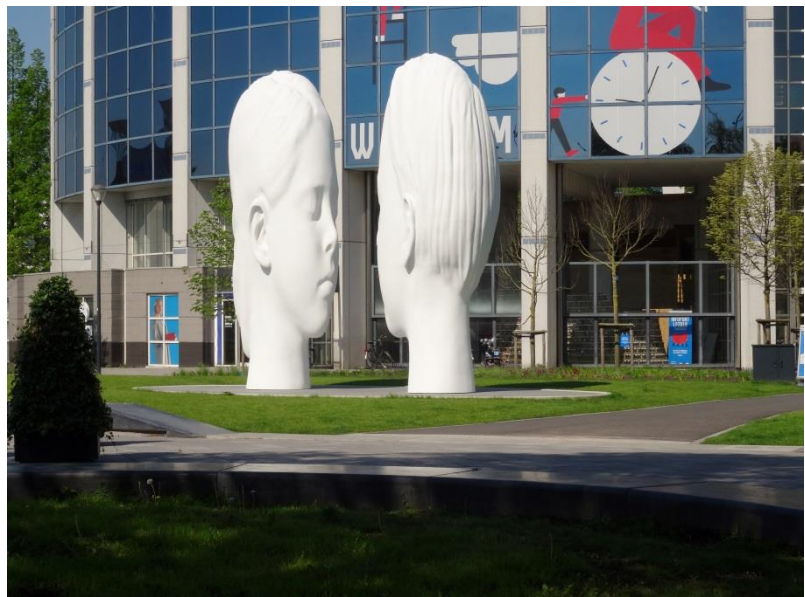
Om 11.00 uur starten we met de rondwandeling door Leeuwarden.

De wandeling door Leeuwarden is niet bewegwijzerd. Hierdoor moeten we lopen op de beschrijving. De kaartjes zijn niet duidelijk. Het is soms pionieren.

We starten de wandeling vanaf het station.

Vóór een hoog, zwart kantoor staat de fontein "Love" van kunstenaar Jaume Plensa. Het zijn twee kinderhoofden van zeven meter hoog.

"Love" vormt met nog tien fonteinen in tien verschillende Friese steden van de 11 elstedentocht. Het kunstwerk: 11Fountains.

Vrijdag 18 mei a.s. wordt het kunstwerk officieel geopend.

We passeren het paleis van justitie en de Oldehove met de scheve toren. Ook komen we een beeld van "Fietsend meisje in laatste Oorlogswinter" tegen. Op enige afstand zien we de kerk Oldehove staan. Deze kerk is gebouwd in de 16^e eeuw. Tijdens de bouw, de kerk was nog maar 10 meter hoog, begon de kerk te verzakken. De bouw werd stilgelegd. De kerk stortte in na een harde storm. De scheve toren bleef staan.

We komen enkele keren uit bij de grote Jacobijnenkerk. Deze staat zo opgesloten tussen andere gebouwen, waardoor ik er geen fatsoenlijke foto van kan maken.

Er staan hier mooie oude gebouwen, die nu meest in gebruik zijn als kantoor of winkel.

We passeren een begijnhofje. Binnen de poort doet me dit denken aan Etten-Leur en Breda.

Na de rondwandeling begint de wandeling bij de Vrouwenpoortsbrug over de Westerstadsgracht.

Bij de brug drinken we nog koffie voor we starten. Daarna gaan we op pad.

Na de brug gaan we linksaf en lopen door de buitenwijken van Leeuwarden. Hier staan diverse mooie kantoorgebouwen.

We komen bij de IJshal. Het is een mooi, nieuw gebouw.

Er staat een standbeeld van een schaatser met op een plaquette de namen van de schaatser, die in het verleden de Elfstedentocht hebben gewonnen.

Coen de Koning uit Leur staat er ook bij. Hij heeft de Elfstedentocht 2 maal gewonnen, n.l. in 1912 en 1917.

Jan kent hem niet en hij gelooft ook niet, dat Coen uit de Leur kwam. Ik zal het hem vanavond op internet laten lezen.

We lopen onder de Slauerbrug door en vervolgen de route over het fietspad.

We hebben Leeuwarden nu echt verlaten. Het is ca. 13.00 uur.

De route naar Ritsumazyl is geblokkeerd, ook voor fietsers en wandelaars.

Een man legt ons uit hoe we deze blokkade kunnen ontlopen.

We moeten terug en middels een bruggetje kunnen we naar de overkant van het Ferbiningskanaal en we lopen over een polderweg naar 't Holt. We komen bij een restaurant met dezelfde naam, maar is helaas vandaag gesloten.

We lopen een paar kilometer over een kerkenpadje door de weilanden. Het is hier heerlijk lopen. Het is heel rustig en we hebben een mooi uitzicht over de weilanden.

In de polder zijn meerdere boeren bezig met gras maaien en verzamelen.

We lopen richting Deinum.

Het weer is heel goed. Het is ca. 25 graden met een zacht windje.

In Deinum is het even zoeken. Een man met een hond helpt ons op weg.

We lopen door Deinum richting Boksum.

In Deinum staat een kerk met aparte bol i.p.v. een toren. De straten hebben mooie Friese namen, zoals Tsjerkepad, Spoorstrjitte en Haitze Holwerdapad, etc.

We lopen over polderwegen en

langs het plaatsje Blessum.

Net buiten Boksum is een bakkerij. Hier kunnen we koffie drinken met een lekker cakeje.

We zitten in de schaduw koffie te drinken. Dat is toch wel afzien.

Als we verder gaan, is het nog ca. 3 kilometer naar Hijlaard.

Hijlaard ligt niet aan de route. We moeten daar de route verlaten en lopen naar Hijlaard, waar ons slaapadres is.

Het is maar een klein dorpje. Dus we vinden het slaapadres vrij snel.

Om ca. 16.15 uur arriveren we bij de familie **Miedema**.

Een vriendelijke mevrouw ontvangt ons met koffie en limonade.

Na het douchen ga ik schrijven en om ca. 18.00 uur kunnen we hier ook eten.

We eten op het terras. Het is vandaag Lasagne en vla.

Het zijn gezellige mensen, waar wij goed mee kunnen praten over de wandeltochten, die we eerder hebben gedaan.

Om 19.00 uur ga ik verder met schrijven.

Om 19.30 uur ben ik hiermee klaar.

We blijven nog even buiten kletsen en maken daarna onze spullen klaar voor morgen.

=====

Dag 2. 15 mei 2018. Hijlaard – IJlst: 33 km.

We kunnen om 7.00 uur ontbijten en vertrekken om 7.30 uur.

Als we buiten komen schijnt de zon volop en het is al 16 graden.

We vertrekken in zomertenuue, korte broek en T-shirt.

We verlaten Hijlaard en lopen terug naar de route.

Na ca. 15 minuten bereiken we het punt, waar we gisteren de route hebben verlaten.

We lopen richting Jelum. In Jelum gaan we richting Bears.

We komen bij het kunstwerk van Bep Mulder. In 1756 is de Poarte afgebroken en Bep heeft nu een luchtspiegeling gemaakt van het verleden in het landschap.

We lopen verder over een fiets-wandelpad door de weilanden. Om ca. 9.00 uur arriveren we in het plaatsje Jorwert. Hier kunnen we

koffie drinken. Heerlijk..

We lopen verder over een mooi fietspad.

We lopen aan de buitenrand van Mantgum. Hier staan mooie huizen aan het water. Er liggen mooie boten bij de huizen.

We gaan weer verder over een pad tussen de weilanden en komen bij de rivier de Swette.

Over deze rivier wordt geschaatst tijdens de Elfstedentocht.

Langs de Swette blijven we voorlopig lopen.

Aan beide zijden van het pad is een strook met wilde planten, waaronder veel fluitenkruid, paardenbloemen, brandnetels, tabaksbladeren en ook planten, die nu mooi in bloei staan.

We passeren een kop-, hals-, rompboerderij. Het is een type boerderij, dat in Friesland veel gebouwd is.

Om 12.15 uur zijn we Boazum. Hier kunnen we koffie drinken en we nemen er een wafel met aardbeien bij. Jan kiest ook nog voor slagroom. Het smaakt prima.

De Martinuskerk van Boazum is een van de oudste Romaanse kerken van Friesland uit de 12^e eeuw.

Om 12.45 uur gaan we verder. Het weer is nog steeds prima.

We passeren een boot, die aangemeerd ligt. Een echtpaar ligt te zonnen en kijken naar ons, als we passeren. Als ik dit zie, wandel ik liever dan de hele dag te liggen

zonnen bij een temperatuur van 25 graden.

Als we onderweg mensen spreken, gaat het vaak over de Elfstedentocht schaatsen, wandelen, fietsen, zeilen, surfen, steppen. Je kunt bijna niets bedenken waar geen Elfstedentocht voor is bedacht.

Veel oudere mensen hebben zelf de Elfstedentocht geschaatst.

Vorige week is hier een 5daagse Elfstedenwandeltocht geweest. De markeringen staan nog steeds op het wegdek. De markering bestaat uit het cijfer 11 met een richtingspijl. A.s. weekend vindt de Elfstedenfietstocht plaats. Er zijn dan meestal ca. 20.000 deelnemers.

In Scharnegoutum zien we op een bord, dat het hier 24 graden is.

We lopen nu naar Sneek en lopen langs de rivier.

Links naast ons zijn bossages, waarachter woningen staan. Rechts, aan de overkant van de rivier, is bebouwing.

We lopen over een schelpenpad.

In het centrum vindt een jaarmarkt plaats. Het is erg druk.
Op een marktplein drinken we een koud drankje.

Als we verder gaan, lopen we door steegjes en komen bij de waterpoort. We lopen over een brug naar de andere zijde.

Hier verlaten we het centrum en komen in de buitenwijken met veel industriële gebouwen en lopen over een houten brug. Het is een apart ontwerp.

Het is nog 4 kilometer naar IJlst.
We lopen langs de Geau over een schelpenpad. Het loopt lekker.

In IJlst komen we langs een molen.

Bij een supermarkt vragen we naar ons slaapadres. Na nog een keer vragen, zijn we om ca. 16.45 uur bij de familie Boonstoppel.

We worden door Ronald en Rosa hartelijk ontvangen en krijgen een koud biertje aangeboden.

We krijgen een heerlijke maaltijd aangeboden.

Na het eten gaan Jan en ik de route voor morgen bekijken.

Ik ga schrijven en om ca. 21.00 uur liggen we in ons nestje.

=====

Dag 3. 16 mei 2018. IJlst – Wickel: 26,1 km.

Ronald en Rosa hebben gisteravond nog naar het filmpje op Youtube gekeken, dat Piet Thijssen gemaakt heeft. Ze vonden het inspirerend. We vertrekken om 7.45 uur. Het was hier een aangenaam verblijf. Bij vertrek is het ca. 13 graden en het is bewolkt. We kunnen het vandaag rustig aan doen. We hebben volop tijd. Het is even zoeken om het dorp te verlaten. We lopen over een asfaltweg, parallel aan een drukke verkeersweg. We komen door het dorpje Jutrijp en gaan verder over de parallelweg. Als we in Hommerts komen zien we op een thermometer, dat het 15 graden is. Het is nu 8.30 uur.

We lopen onder een aquaduct door van de Jelteloot. Om ca. 9.45 uur zijn we in Woudsend en lopen door een jachthavengebied naar het centrum.

Na een ophaalbrug drinken we op een terras koffie en nemen er een oranjekoek bij. Dit is een Friese koek, die we in elke bakkerij en café zien. We lopen verder langs de haven en lopen door smalle straatjes met leuke huisjes. Het zijn practisch allemaal monumentjes. De meesten hebben een

naam.

Als we Woudsend verlaten gaan we naar

Balk.

We lopen weer door polders met overal weilanden. Er wordt veel gemaaid en op wagens geladen. Er wordt ook veel mest uitgereden. Het stinkt hier constant.

Om 11.30 uur gaan we op een boomstam zitten om wat te eten.

Als we verder gaan komen we bij het Slotermeer. Het is tamelijk druk op het water met zeilers en plezierjachten.

Vóór Balk lopen we om een park met vakantiebungalows. Het zijn mooie huisjes. Ze zouden dienst kunnen doen als seniorenwoning. Het is een mooi park. Jammer, dat de huisjes zo dicht bij elkaar staan.

We lopen langs het riviértje de Lutz. Hier liggen zeilboten en jachten aangemeerd, die te huur zijn. Er staat een bord waarop staat, dat zeilboten te huur zijn vanaf € 400, – per jaar, onbeperkt zeilen. Het lijkt me niet duur, maar er zal wel een addertje onder het gras zitten.

In Balk gaan we uitgebreid koffie drinken, want het is nog vroeg.

Tegen 13.00 uur gaan we verder richting Sloten.

Net buiten Balk passeren we een heel groot complex voor asielzoekers.

We lopen eerst naar Wijckel. Hier staan veel boerderijen met een schuin dak aan de voorzijde. Een gedeelte is gedekt met geglazuurde pannen en de rest met golfplaten of pannen in een andere kleur.

Na de middag gaat het hard waaien. We trekken onze jassen aan, want het is koud geworden.

In Wijckel lopen we verder over Gaestfúrwei en de Bonnebrekkenwei richting Sloten. Daarna lopen we langs het Slotergat.

Hier waait het nog steeds erg.

We komen in Sloten langs de jachthaven, waar het erg druk is. Er liggen veel Duitse boten en op de parkeerplaats staan veel Duitse auto's.

In de verte zien we de straalverbindingstoren van IJlstad staan.

Om 15.00 uur zijn we in Sloten. Het is een leuk plaatsje met een haventje, dat door het centrum loopt. Het is de Lindegracht met aan beide zijden koopmans woningen. Hier zijn ook weer smalle straatjes.

Het is nog vroeg. We bezoeken nog het museum, de voormalige burgermeesters woning. Er wordt een film vertoond over het ontstaan van Sloten als vestingstadje. Het ontwerp van de vestingwerken is van Menno van Coehoorn. Deze zijn gebouwd naar het ontwerp van de vestingstad Aigues Mortes in Zuid Frankrijk.

Ook is een gedeelte ingericht om oude toverlantaarns ten toon te stellen.

Om 16.00 uur gaan we eten in restaurant 't Bolwerk, want in Wijckel zijn geen eetgelegenheden.

steeds hard.

Daarna lopen we naar Wijckel.

Na ca. 30 minuten zijn we bij mevrouw Liezinga.

We slapen in een kleine caravan. Het is krap.

Douche en toilet zijn in het woonhuis.

We gaan op tijd naar bed, want het is koud in de caravan en je kunt je kont niet keren.

Het waait buiten nog

=====

Dag 4. 17 mei 2018. Wijckel – Stavoren: 32 km.

We hebben redelijk geslapen in de caravan. We kunnen ontbijten in het woonhuis.

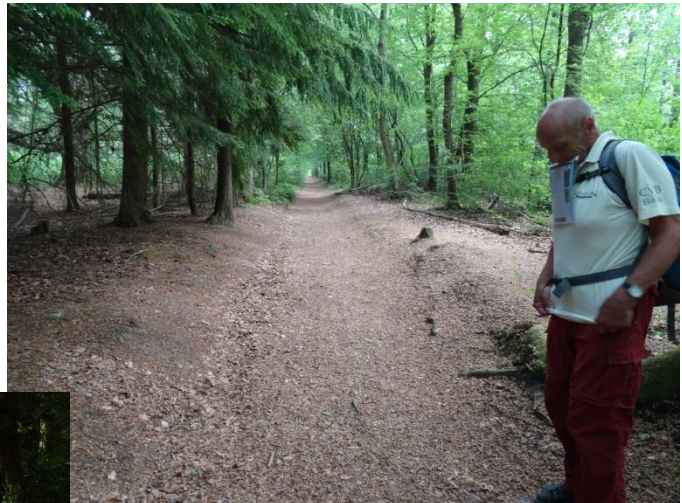
We vertrekken om 7.30 uur.

We lopen naar het punt, waar we de route weer kunnen vervolgen.

Het is frisser dan gisteren en er waait weer een koud windje. We passeren een begraafplaats met een klokkenstoel. Dit is een constructie van hout met een houten dak met een grote klok.

We lopen nu voor de eerste keer in Friesland door een bos. Het is Rysterbosk. Het is in beheer van een natuurvereniging. Het bos is aangelegd in de 17^e eeuw in barokstijl met lange rechte

lanen en dwarslanen. We lopen twee maal door het bos. Eerst heen en daarna via een ander pad weer terug. Het is een mooi beukenbos met brede paden. Het is verboden voor fietsers. We passeren regelmatig

houtsnijwerken van paddenstoelen en kabouters. Het is een kinderpad. Het heet de Hippe Heksen- en Paddenstoelenpad.

Als we het bos uitkomen, komen we bij een strandtent aan het IJsselmeer in het recreatiegebied 't Murmser Klif. We drinken hier koffie. Het is nu 12.15 uur.

Als we weer verder gaan, arriveren 2 dames, die ook dit pad lopen.

We gaan over een verkeersweg lopen richting Mirns. Het is op de weg niet prettig lopen.

We lopen vlakbij het IJsselmeer. Het waait en de wind is koud. Ik trek mijn jas aan.

We passeren weer een kerkhof met een klokkenstoel.

Om ca. 14.00 uur arriveren we in Laaxum. Het is een klein dorp. Ooit was het een buurtschap met een paar huizen. Het was een belangrijk vissersdorp, maar door het aanleggen de afsluitdijk is de visserij langzaam in verval geraakt.

We moeten een stuk over

de dijk lopen. Dat is niet prettig. We zoeken toch maar weer de weg op. Het blijft waaien.

We stappen lekker door. Er is geen scheepvaart op het IJsselmeer.

Om 14.15 uur is het nog 4,2 kilometer naar Stavoren. We zouden er om ca. 15.30 uur kunnen zijn.

We komen bij de "Roode Klif". Het is een 10 meter hoge keileembult, die zijn naam ontleent aan de rode kleur. De kleur is ontstaan door de oxidatie van ijzer in het materiaal. Op de heuvel liggen zwerfkeien, die meegevoerd zijn door gletsjers vanuit Scandinavië. De "Roode Klif" is een monument, dat opgericht is ter herinnering aan de slag bij Warns.

De route gaat toch weer door het lange gras. We gaan maar snel terug naar het asfalt.

Het is minder koud, maar het waait nog hard.

Stavoren kreeg stadsrechten in 1077 en is daarmee de oudste stad van Friesland.

We komen bij de haven en komen snel bij ons slaapadres. Het is een vrij nieuw, modern huis met een nette kamer. Na het douchen gaan we eten in 't Havenhoofd. Ik neem kibbeling en Jan een lekkerbek. Het smaakt prima, maar

het is voor mij wat veel.

Op de terugweg wil Jan op de foto met het beeld van het Vrouwtje van Stavoren.

Op een plein staat de "Visfontein". is een van de 11 fonteinen, die zijn gemaakt in de 11 steden. De

Dit

kunstenaar is Mark Dion uit de V.S. Ik ga schrijven en ben hier om 19.00 uur mee klaar. Morgen lopen we naar Workum en gaan met de trein naar huis.

=====

Dag 5. 18 mei 2018. Stavoren – Workum: 20 km.

Als we opstaan staat het ontbijt in het halletje.

We vertrekken om 6.30 uur, want we willen vroeg de trein hebben in Workum. We hebben nog een treinreis voor de boeg van 4,5 uur.

Het is door een koude wind behoorlijk fris.

We gaan aan de landzijde van de dijk lopen in de hoop, dat het daar minder waait.

Aan de landzijde loopt de Noorderdijkvaart. Over deze rivier rijdt ook de Elfstedentocht. Er is hier weinig bijzonders te zien. Alleen het IJsselmeer, Noorderdijkvaart en de polders.

We lopen naar Hindeloopen. Dan hebben we 10 kilometer afgelegd.

In het dorp passeren we een soort boerderij, maar omgebouwd tot hotel. De schuurdeur staat open. Ik kijk binnen en zie, dat het een restaurant is.

Er loopt een mevrouw rond. Ik vraag haar of we al koffie kunnen krijgen.

Dat lukt wel. We nemen koffie met een stuk cake. We maken enkele foto's. Het is best gezellig. De vrouw geeft de indruk zo'n vroeg gezelschap wel prettig te vinden.

Hindeloopen was een handelsplaats en dreef handel met steden aan de Oostzee. Ze verkochten jenever en wollen stoffen. We gaan verder richting Workum. Het is nog 7 kilometer. We komen weer op de dijk en kijken over het IJsselmeer. Het waait hier weer flink.

Er lopen hier veel schapen op de dijk. Morgen is hier de Ultraloop. Dit is de Elfstedentocht voor hardlopers. De schatting is, dat er weer duizenden aan mee zullen doen. In 24 uur moet de Elfstedentocht worden afgelegd. De afstand is 205 kilometer. Dat is gemiddeld 8 kilometer per uur.

Om 10.00 uur arriveren we in Workum. We lopen door Workum tot we een bordje zien naar het station. Het station ligt buiten het dorp.

Om 10.15 uur zijn we bij het station. De trein vertrekt om 10.37 uur.

Het wordt een lange reis van 4,5 uur.

Jan stapt in Tilburg uit. Ik arriveer om ca. 15.00 uur in Etten-leur, waar Corrie mij ophaalt.

=====

Elfstedenpad deel 2

Dag 1: Maandag 27 augustus 2018. Etten-Leur – Workum.

Corrie brengt mij naar het station. De trein vertrekt om ca. 6.30 uur.

In Tilburg stapt Jan ook in en we treinen richting Workum.

Bij een stop zijn er problemen met het sluiten van de treindeuren. Dit geeft een vertraging van ca. 10 minuten. Het gevolg is, dat we de geplande trein in Zwolle niet kunnen halen. Een vertraging van 20 minuten.

In Leeuwarden hebben we ook nog een langere wachttijd van 20 minuten.

Hierdoor zijn we om 12.00 uur in Workum i.p.v. 11.00 uur. Dit is geen goed begin.

Workum – Bolsward: 22 km.

We lopen van het station naar het centrum, waar we de route kunnen gaan vervolgen.

Onderweg passeren we de fontein de Woeste Leeuwen van de kunstenares Cornelia Parker.

Het weer is goed. Alleen is het winderig, zoals altijd in Friesland. Onderweg naar het centrum passeren we een grote fabriek van Campina.

In het centrum kunnen we de aanwijzingen weer volgen.

Er staat een monument ter

nagedachtenis aan de 2^e wereldoorlog.

We passeren het museum van Jopie Huisman. We hebben geen tijd om het museum te bezoeken, want, door de treinvertraging, zijn we al laat.

Jopie Huisman begon als plateelschilder bij een pottenbakkerij in Workum.

Hij begon in 1951 een aardewerkattelier en ging in 1953 failliet. Hij begint een handel in lompen en

metalen. In 1959 wordt hij vertegenwoordiger bij zijn broer, die een metaalhandel heeft. In 1973 exposeert hij zijn eerste schilderijen. Hij kreeg een hartaanval en raakte in grote privé-problemen. Hij scheidde van zijn vrouw. Hij ging weer in de vollen en metalen werken. Hij heeft zijn werken bijna nooit tentoon gesteld. In 1986 wordt het Jopie Huisman Museum opgericht in Workum. In 1992 was dit museum te klein en wordt een nieuw gebouwd. Hij verkocht niet veel schilderijen, maar gaf ze weg aan vrienden, die het verdienden. Hij stierf in 2000.

We lopen door een lange straat met bijna allemaal kleine winkeltjes en leuke huisjes. Workum is bekend om zijn aardewerk. Het duurt even voor we het dorp kunnen verlaten. We passeren een plompe niet afgebouwde kerktoren. De kerk dateert uit de 15^e eeuw. Door onderlinge strijd tussen 2 groepen is de

kerk niet afgebouwd.

Als we Workum uit zijn, lopen we een paar kilometer langs een dijk, een beetje uit de wind.

De route loopt naar het plaatsje Ferwoude.

Om ca. 13.30 uur zijn we in het plaatsje Doniaburen. Dat ligt net vóór Ferwoude.

Het is maar een klein plaatsje met een lief kerkje.

Na Ferwouda lopen we over een betonpad tussen de weilanden met hier en daar een boerderij.

Bij de boerderijen liggen grote stapels met rollen gras.

De weilanden zijn al behoorlijk

opgeknapt na de droogte van de afgelopen maanden. De laatste dagen heeft het hier flink geregend.

We passeren een bord met daarop de tekst 'Bed and Brochje (bed and breakfast).

De route wordt naast de bekende geel/rode markeringen ook in het boekje de nummers van wandelknooppunten en paddenstoelen genoemd. We blijven lopen over betonwegen tussen de

weilanden.

Het is erg rustig. Er rijden geen auto's of fietsers.

We komen in de plaats

Deze plaats is de bakermat

hier nagenoeg

Allingawier.
van het Friese
stamboekvee.
Er staat weer
een mooi
kerkje.

We passeren een boerderij. Hier staat een bord met de tekst, dat we hier gratis koffie of chocomel kunnen drinken. Er staat een automaat in een tuinhuisje. Naast de automaat staat een geldkistje voor een donatie. We doneren een

bedrag in het kistje.

We komen in het dorp Exmorra en passeren de Johannes de Doperkerk.

Het is dan nog 4 kilometer naar Bolsward, bekend van de Sonnema Berenburg.

In de 19e eeuw was Bolsward het centrum van de zuivelindustrie.

Het symbool van Friesland is de officiële

vlag bestaat uit zeven diagonale blauwe en witte banen. In de witte banen staan rode pompeblèden. Dit zijn de lelievormige bladen van de gele plomp en waterlelie, waterplanten, die we onderweg veel zien.

We lopen over een fietspad naast een verkeersweg. Er is hier meer verkeer.

We hebben de gehele dag over asfalt en beton gelopen. We voelen het aan onze voeten. In Bolsward verlaten we de route en lopen over een brug en lopen langs de rivier om even verder over een andere brug weer naar de andere kant te gaan. We komen in de

Nanne Reijnstraat. Hier is onze B&B. Als we er bijna zijn, begint het flink te regenen.

We zijn net op tijd binnen bij de familie Witteveen. Het is nu 17.00 uur. We worden door de gastheer ontvangen. Hij brengt ons meteen naar onze kamer.

Het gaat er koeltjes en zakelijk aan toe. Het is niet bepaald een "Vrienden op de Fiets" vriendelijke man.

Jan en ik gaan eerst eten, want we hebben honger. We eten een schnitzel met frietjes in een cafetaria.

Om 18.30 uur zijn we teug.

Ik ga douchen, mijn rugtas inpakken en daarna mijn dagboek schrijven.

Om 20.30 uur ben ik overal mee klaar. We kijken nog even TV en gaan op tijd naar bed.

=====

Dag 2. Dinsdag 28 augustus 2018. Bolsward – Wijnaldum (Foarrijp): 37 km.

We kunnen om 7.00 uur ontbijten en om 7.30 uur gaan we op pad.

De gastheer was nog steeds niet te ontgooien.

Het is buiten een heerlijke temperatuur. Ik denk ca.16 graden. De voorspelling is, dat het ca. 22 graden wordt.

We lopen terug naar de route, lopen Bolsward uit en komen op een weg, die parallel loopt aan de E22.

Als we de E22 verlaten, komen we in een polderlandschap met praktisch alleen weilanden.

Vóór Witmarsum komen we in een bosje. Het heet het Flietsterbos. Het is

een recreatiebos, dat aangeplant is. Hier huizen veel vogels en dieren.

Het is hier fijn lopen over een schelpenpad.

Na het bosje komen we bij een camping. De caravans op de camping staan wel erg dicht bij elkaar. Het is erg rustig op de camping. Ik denk, dat iedereen nog slaapt.

In Witmarsum is nog geen

café open om koffie te drinken.

We passeren een fietsenmaker, die zijn fietsen buiten zet.

Hij zegt, dat elke morgen, als hij zijn fietsen buiten zet wandelaars langs komen.

Wij vertellen hem, dat wij het Elfstedenpad lopen.

Ik vertel hem, dat er nog geen cafés open zijn om koffie te drinken. Ik vraag hem of hij misschien koffie voor ons heeft.

Hij heeft net koffie gezet.

We kunnen wel koffie

krijgen. We gaan mee naar zijn kantoortje.

Hij schenkt koffie voor ons in en maakt een praatje. Hij vindt het ook wel leuk.

Na een kwartier gaan wij verder en kan hij aan het werk. Het is nu 9.15 uur.

Buiten Witmarsum lopen we door een klaphek en gaan op een dijk lopen. Het is een grasdijk met veel schapen. We moeten meerdere malen door een klaphek.

Het is een grasdijk met vrij lang gras.

Jan heeft vanmorgen zijn sandalen aangetrokken en krijgt nu natte tenen.

Aan beide zijden van de dijk staan hoog riet en brandnetels.

In de verte zien we Arum liggen. Om

10.15 uur lopen we door het plaatsje. We passeren de kerk met een erg mooie toren. De kerk staat op een terp, zoals de meeste kerken in Friesland.

Als we verder gaan, staat er bij een weiland een bord met de tekst: "Verboden eieren te zoeken". Dit houdt verband met kievitseieren.

We gaan richting Kimsweert en lopen weer door weilanden.

In Kimsweert lopen we een toeristisch rondje door het dorp langs een gracht met veel mooie huisjes. Vrij snel zijn we het dorp weer uit en lopen naar de Waddenzeedijk.

Buiten het dorp gaan we op een bank zitten. Ik eet mijn lunchpakket, wat ik heb mee gekregen. Het is maar goed, dat ik nog brood over heb van gisteren, want het lunchpakket is vrij karig.

Na de lunch voel ik me weer helemaal herboren.

Als we bij de dijk bij de Noordzee aankomen, moeten we via steile trappen naar de andere kant van de dijk.

Aan de andere kant ligt een geasfalteerde oeverbescherming.

We lopen over het asfalt naar Harlingen. Dit is ca. 2,6 kilometer.

Om ca. 13.00 uur komen we bij een strandpaviljoen.

We gaan hier koffie drinken.

Als we verder gaan komen we een standbeeld van de Stenen man tyegen. Het is een groot beeld met een plaquette met teksten, die gaan over de dijkenaanleg in

vroeger eeuwen.

In Harlingen lopen we over lange zeewering en zien de veerboot naar Terschelling en Vlieland liggen.

De zee is rustig. Het waait nagenoeg niet.

We passeren een stationnetje. Dit is het eind van een enkel spoortje.

Aan het eind van de zeewering gaan we via een trap naar beneden en lopen richting het centrum.

We lopen door het centrum en via een park naar de trekvaart.

Als we bij de trekvaart komen,

gaan we deze volgen.

Buiten Harlingen is het wegenplan helemaal op zijn kop gezet. Er is zelfs een nieuw aquaduct en een nieuwe brug gebouwd.

Het wordt hier zoeken, want deze wijzingen staan nog niet in mijn boekje.

Na enig zoeken en heen en weer lopen komen we toch weer op de route.

We lopen langs het dorp Midjum en gaan hier op een bank een broodje eten. Het is nu ca. 14.45 uur. We gaan verder naar Wijnaldum en hebben hier weer een mooie toeristische route. De B&B ligt ca. 1 kilometer van de

route.

Om 16.15 uur arriveren we bij B&B, bij mevrouw Stoer. We zijn nu in het gehucht Foarriip. Het is een buurtschap, waar verspreid wat boerderijen staan. We worden vriendelijk ontvangen met een drankje. Aafje woont in een

verbouwde boerderij en het ziet er erg mooi uit.

Ze heeft met haar man de boerderij ca. 20 jaar geleden als bouwval gekocht en helemaal verbouwd. Na enkele jaren wilde haar man verhuizen, want het beviel hem niet. Het was te stil. Zij wilde niet verhuizen. Om deze reden zijn ze gescheiden en zij woont hier nog steeds naar volle

tevredenheid.

Ze is net terug van haar vakantie in Andalusië.

Na het douchen ga ik een rondje maken door de tuin. Ze heeft een grote tuin met veel planten. Ook heeft ze een groentetuin en een tuinkastje met allerlei groenten en ook rode en witte druiven. Door de vakantie staat er nu veel onkruid.

Om 18.00 uur kunnen we eten. Ze heeft spaghetti gemaakt. Het smaakt uitstekend.

Ze is onderwijzeres en ze kan leuk vertellen over haar werk.

Als we klaar zijn, ga ik schrijven.

Om 20.15 uur ben ik hiermee klaar en om 21.30 uur gaan we slapen.

=====

Dag 3. Woensdag 29 augustus 2018. Wijnaldum (Foarrijp) –

St. Annaparochie: 32 km.

Om 7.00 uur kunnen we ontbijten en vertrekken we om 7.30 uur.

We lopen terug naar de route.

We lopen richting de A31. We gaan via een tunneltje naar de andere kant van de weg.

We lopen weer tussen de weilanden naar het dorp Herbaljum.

Als je hier om je heen kijkt, zie je veel windmolens. De meesten staan in rijen van 6 stuks. Ik schat, dat ik hier wel 60 à 70 windmolens zie staan. Ze zijn vrij laag.

Ondanks, dat het bijna windstil is, draaien de wieken vrij snel. Dus er is maar weinig wind nodig om de wieken te laten draaien.

Na Herbaljum lopen we richting Franeker.

Hier lopen veel koeien in de weilanden. Er zijn weilanden, waar meer dan 100 koeien lopen.

Via een bosje komen we in Franeker. In Franeker zien we vrij snel geen aanwijzingen meer. We lopen op gevoel. Dat is nu helemaal niet goed.

We lopen maar naar het centrum in de hoop weer aanwijzingen te zien.

In een park zien we weer enkele aanwijzingen.

Als we het park uitlopen, komen we in een drukke winkelstraat.

Bij de Hema gaan we een ontbijtje eten. Het is nog geen 10.00 uur.

Het ontbijtje is even duur als een kop koffie.

Als we verder gaan komen we bij een kaatsbaan. Naast de

ingang staan 2 flinke torens.

We passeren het zeer mooie gemeentehuis van Franeker. Het gebouw heeft een schitterende renaissance gevel.

We lopen langs een gracht en hopen zo buiten de stad weer op de route te komen.

We vragen iemand de weg naar Schalsum. Onderweg zien we weer

aanwijzingen richting Schalsum.

Het weer is prima. De zon schijnt volop. Er is geen wind. Het is uitstekend wandelweer.

We lopen hier tussen akkers met aardappelen. Als de aardappelen groot genoeg zijn worden de planten dood gespoten en gemaaid, zodat tijdens het rooien zo weinig mogelijk

verontreinigingen tussen de aardappelen komen.

Na Schalsum lopen we richting Ried. Halverwege gaan we op een bank zitten om wat te eten.

Als we verder gaan lopen we over een fietspad naast een rustige verkeersweg. Er is voor vanmiddag regen voorspeld. Je merkt wel. Dat er iets gaat gebeuren. Soms vallen er een paar druppels.

In Ried lopen we langs de jachthaven en komen weer in een bosje.

Na Ried gaan we verder over een schelpenpad naast de Belsumer Vaart. Het pad is wel 4 kilometer lang.

Het klaart weer op en er valt geen regen meer. Het lopen over het pad gaat goed. We zetten er flink de pas in.

In Berlikum moeten we door een brandgang achter huizen. De ingang is gebarricadeerd door een rood/wit lint met een briefje met een pijl naar rechts. Op het briefje staat: "Pas op wespen". Ik kijk in de gang en zie veel wespen rondvliegen.

We lopen om en even verder komen we weer op de route. In het centrum kunnen we bij een bakker koffie drinken. We nemen een lekkere koek bij de koffie. Om 13.15 uur gaan we verder. Het is nog ca. 6 kilometer. We lopen weer over een schelpenpad richting de N383. We volgen het fietspad naast de N383.

We kunnen weer lekker door stappen.

Om ca. 14.30 uur zijn we in St. Annaparochie. Het is nog te vroeg om naar de B&B te gaan. We gaan eerst nog maar koffie drinken. We nemen hiervoor royaal de tijd.

Om 15.30 uur lopen we naar de B&B. De straat Ny Toerenburg hebben we snel gevonden. Het huis vinden we moeilijker. Het staat op een industrieterrein met geen logische huisnummering. We vinden nummer 22. De voorkant van het huis is niet naar de weg gericht, maar staat achter een

fabriekshal. Het enige voordeel is, dat de bewoners een mooi uitzicht hebben over de polders.

We krijgen koffie van de gastvrouw. Ze is erg aardig. Ze hebben een mooi, groot huis. Het is ca. 2 jaar oud.

Als we gedouched hebben gaan we om 17.00 uur terug naar het dorp om te eten. We eten in hetzelfde restaurant, waar we koffie hebben gedronken.

Om 18.30 uur zijn we weer terug. Ik ga schrijven en we gaan op tijd slapen.

=====

Dag 4. Woensdag 30 augustus 2018. St. Annaparochie – Dokkum: 36 km.

Na het ontbijt staan we om 7.30 uur buiten om te vertrekken.

De weersverwachtingen voor vandaag zijn goed. Het zal droog blijven en de

temperatuur zal stijgen tot ca. 20 graden. Het is nu nog wel fris.

We lopen terug naar de route en lopen richting Vrouwenparochie. Het is een dorpje. Daarna lopen we naar Alde Leien. We lopen naast de Leister Feart.

Hier staat een beeld van een

schaatsster Klasina Seinstra. Zij won in 1997 de eerste Elfstedentocht voor vrouwen. Zij mocht toen naast Henk Angenent op het podium staan. We lopen door een poldergebied naar Hallummerhoek. Het is

wijds en erg stil.

Langs het graspad staan 8 windmolens.

Onder de windmolens liggen betonplaten. Dat is voor ons gemakkelijker lopen dan over graspaden met lang gras.

Het is hier vlak zonder bomen of bebouwing. Het waait hier stevig. De wind is niet koud. Dat is wel aangenaam.

In de verte zien we een plateau op palen. Op het plateau groeit gras. Wat de functie hiervan is, is ons niet duidelijk.

We blijven over het graspad lopen. Vóór ons ligt de plaats Ferwert.

In Ferwert drinken we koffie bij een bakker met een puddingbroodje.

Het is spotgoedkoop. Buiten het dorp waait het flink. Volgens de bakkersvrouw waait

het hier altijd.

We lopen richting Lichtaart over een verkeersweg met bijna geen verkeer.

In de polder zien we op sommige weilanden weer veel koeien lopen.

In Lichtaart lopen we een toeristisch rondje en eten we wat op een bank bij de kerk.

Een mevrouw komt ons vertellen,

dat we de kerk kunnen bezichtigen.

De kerk stamt uit de Middeleeuwen. De torens zijn deels bekleed met planken. Het is de St. Petruskerk.

In de kerk staan bijna geen banken.

Volgens mij is de kerk niet meer in gebruik.

Er staat ook geen altaar in de kerk. Het is waarschijnlijk een protestantse kerk.

We gaan verder naar Dokkum langs de Blijer Feart. Deze vaart komt uit op de Dokkummer Ee.

We lopen over een betonpaadje naast de Ee.
Op een bankje langs de Ee eten we een broodje. Dit pad is ca. 4,5 kilometer.
Er is vrij veel pleziervaart op de Ee. Het is leuk hier met de passerende bootjes.
Dokkum is voor ons weer een doolhof met veel drukke winkelstraten.
De terrassen zitten vol bij dit mooie weer. Wij drinken ook wat op een terras.
Met mijn GPS volgen we de route naar de B&B.
Om ca. 16.30 uur zijn we bij familie de Jong. Het zijn bejaarde mensen. Ze zijn al sinds 1990 lid van Vrienden van de Fiets.
Na de koffie gaan we douchen.
We gaan eten in de stad en om ca. 19.00 uur zijn we weer terug in de B&B.
Ik ga schrijven, even tv kijken en op tijd naar bed.

=====

Dag 5. Vrijdag 31 augustus 2018. Dokkum – Oenkerk: 36 km.

Na een goed ontbijt vertrekken we om 7.30 uur.

We lopen naar de Bronweg. Hier vervolgen we de route richting Driezum.

De temperatuur is goed. Het is een beetje fris, maar aangenaam.

We lopen door een park, waar een beeld staat van St. Bonifatius, die in Dokkum is vermoord.

We lopen, na een paar kilometer, Dokkum uit.

Buiten het dorp lopen we weer door polders met weilanden en koeien.

Na een paar kilometer staat op de route een bordje, dat de route wordt omgeleid.

We gaan de omleiding volgen.

Verderop worden we weer terug geleid naar de route, die we weer gaan vervolgen.

We hebben geen extra kilometers gelopen.

In Driezem maken we een rondje rond de kerk.

Na Driezem lopen we een bos in en lopen langs een groot landhuis,

Rinsmastate genaamd. Het is een prachtig landhuis. Hier heeft Dirk Scheringa

gewoond tot 2009, toen de DSB bank failliet ging.

We komen bij de vaart

Petsleat, waar we een tijdje langs lopen.

Na een kwartier verlaten

we de sloot en lopen

verder over een

betonpad tussen de

koeien.

We komen bij het dorp

Damwald. De route

loopt eigenlijk om het dorp heen, maar wij willen door het dorp, want daar kunnen we koffie drinken.

Het is een lang dorp met bebouwing aan beide zijden van de straat.

Het duurt een half uur voor we een gelegenheid zien, waar we koffie kunnen drinken. Het is een cafetaria.

We drinken elk 2 koffie. We moeten € 4,- betalen. Das goedkoop.

Verderop zien we toch nog een café. Verder weer een bakker. We drinken hier wat met een gebakje. Een echtpaar komt bij ons zitten. Ze zijn met de E-bike van het merk Koga. Ze zijn er zeer tevreden over. Ze wonen in Sneek. Ze staan met de camper op een camping hier in de

buurt en maken een fietstocht.

In het voorjaar zijn ze met de camper naar Zuid Italië geweest, in de hak en de neus. Ze waren 9 weken onderweg.

Ze vertellen ons, dat Maarten van der Weijde op de plaats, waar hij gestopt is een standbeeld krijgt. Hij is, op zaterdag, na 163 kilometer met nog 55 kilometer te zwemmen, in Budaard gestopt.

We kunnen niet genieten van het gebakje, want een zwerm met wespen willen mee eten.

Als we verder gaan, passeren we regelmatig een bakker. We hebben genoeg koffie op vanmorgen.

Het duurt een hele poos eer we Damwald uit zijn.

Aan deze straat staan veel kerken van verschillende genootschappen.

Om 12.00 uur zijn we aan het eind van het dorp. De bebouwing wordt minder.

Na weer een bosje komen we in het dorp Rinsumageast.

Als we twijfelen of we goed lopen, wijst een man ons de weg.

We komen langs het Eeltsjermeer. Volgens mijn boekje is het hier druk met recreatie. Nu is er niets te zien. Niemand op het strand en niemand op of in het water.

We lopen richting Oudkerk (Altsjerk) over een asfaltweg tussen de weilanden.

Net vóór Oenkerk (Oentjerk) gaan we op een bank zitten, want het is nog te vroeg om naar de B&B te gaan. Het is pas 13.45 uur en het is nog 5 kilometer. We passeren een mooi landhuis de Klinze.

We komen op het punt, waar je ook naar Bartlehim kunt. De afstand heen en terug is 12 kilometer. Dan vinden we teveel.

Op dit punt ligt een ophaalbrug, die bediend kan worden door de schipper zelf á € 2, - per keer.

Bij de brug staat een beeldje, dat een gondelier afbeeldt. Op de sokkel is een plaquette bevestigd. De tekst is in het Fries en voor ons onbegrijpelijk.

We lopen door een

mooi landgoed, dat Staniastate heet. Bij het landhuis kunnen we koffie drinken. Dat doen we. Als we verdergaan loopt de route door het mooie landgoed met mooie planten en paden.

In Oenkerk zijn veel activiteiten bezig.

Men is druk met tenten en hekwerken voor de wielerronde van morgen.

We passeren een café. In het café hangen plaquettes van schaatsers, die elk jaar, als eerste over het ijs schaatst en hier arriveert.

(helaas zijn

we niet binnen geweest, omdat we dit pas later hoorden).

Tegenover het café staat een monumentje van een moeder met haar 7 zonen. De legende over haar luidt als volgt:

Tryntsje was een rijke vrouw, die 7 boerderijen en 7 zonen zou hebben gehad. Elk van de zonen zou na haar dood een van de boerderijen hebben geërfd en op deze locatie een dorp hebben gesticht. Zo zou de oudste, genaamd Alde, Oudkerk hebben gesticht. Haar andere zonen Oene,

Teade, Wynse, Gyke, Rypke en Tyte zouden Oenkerk, Roodkerk, Wijns, Giekerk, Rijperkerk en Tietjerk hebben gesticht.

Om 16.00 uur arriveren we bij de familie Andringa.

We worden heel vriendelijk ontvangen door Jilbert. Hij zegt meteen bij binnenkomst, dat we moeten doen alsof we thuis zijn. Hij biedt ons een drankje aan op het terras en ik voel me ook meteen thuis.

We hebben een kamer op de 2e verdieping. Het is te zien, dat hij hier zelf het een en ander heeft geknutseld.

Marian, zijn vrouw, is bij hun dochter, die ziek is. Ze zal later thuis komen.

Om 18.00 uur kunnen we eten. Jilbert heeft een perfecte maaltijd klaar gemaakt. 2 Stuks schnitzels met 2 verschillende salades. Het smaakt voortreffelijk. Hij zegt, dat hij thuis meestal kookt.

Het nagerecht is een Griekse yoghurt.

Na de maaltijd laat ik aan Jilbert mijn website zien met de dagboeken, die ik van elke tocht maak.

Terwijl ik mijn dagboek schrijf gaat Jan de route bekijken voor morgen.

Marian komt om 19.00 uur thuis.

Ze vertellen, dat zij veel hardlopen, zoals marathons. Ze hebben beiden ook een Kennedymars gelopen. Dat was hun wel tegengevallen.

We kijken samen naar het TV programma "de Slimste Mens". Het is vandaag de finale.

Om 21.30 uur gaan we naar bed.

We kunnen om 7.00 uur ontbijten. Dan kunnen we vroeg op pad. Het is morgen nog 17 kilometer naar Leeuwarden.

=====

Dag 6. Zaterdag 1 september 2018. Oenkerk – Leeuwarden: 17 km.

Om 7.00 uur kunnen we ontbijten.

Marian en Jilbert zijn heel aardige mensen, waar het overnachten goed is.

Jammer, dat we ze waarschijnlijk nooit meer zullen zien.

Het weer ziet er goed uit. De zon schijnt en het waait niet.

We gaan bijna een verkeerde route volgen. "De Nordlike Fryske Wâlden". We zien het net op tijd en vervolgen onze route.

De beschrijving van de route in het boekje komt niet overeen met de aanwijzingen. We volgen de markeringen.

We komen in een lange, mooie laan met eikenbomen.

We lopen langs de rand van Gierkerk. In deze plaats is Doutzen Kroes geboren.

Na Gierkerk lopen we naar de Tegelbrug. In de verte zien we, dat de brug getegeld is met 3 schaatsers.

Als we bij de brug
aankomen zien we, dat
op elke tegeltje een
schaatser staat met een
jaartal van de
Elfstedentocht en de
naam van de schaatser.
Het zijn er vele
duizenden.
Een man is met zijn 2
zonen aan het vissen. Hij
laat zien waar het

tegeltje van Koning Willem Alexander,
toen nog W.A. van Buuren, zit. Hij

schaatste de Elfstedentocht in 1986.
De brug ligt over het riviertje "De
Murk".

In de verte zien we Leeuwarden

liggen. De hoge zwarte toren toort overal boven uit.

We gaan weer verder tussen de weilanden. We kijken over de polder met vele
sloten, enkele molens en redelijk veel koeien.

We komen bij een vaste brug over de Dokkumer Ee en komen in het dorp
Miedum. Even verder lopen we weer over een brug over de Miedemer Dijk.

We lopen nu over een betonpad met veeroosters naar Lekkum. Het is nu ca.
9.30 uur.

We stappen door, want we zouden graag de trein willen nemen van ca. 12.00 uur. Elke 30 minuten rijdt er een trein naar Zwolle.

De zon schijnt en het is bijna windstil.

We komen langs het gehucht Schnakkerburen (Schnakkerbuorren). Dit plaatsje ligt aan de rand van Leeuwarden. We lopen via een brug over de Bonkevaart, zeer bekend van de Elfstedentocht.

We lopen door de buitenwijken en komen bij de Westerlandbrug. Dit is de brug, waar we, na de rondwandeling door Leeuwarden, gestart zijn in april. Het is nu 11.45 uur.

Het lijkt erop, dat het feest wordt, als we arriveren in het centrum. Dit is waarschijnlijk vanwege het feit, dat Leeuwarden dit jaar Culturele hoofdstad van Europa is.

Er wordt flink gebouwd aan tenten en attracties.

We komen bij de bekende Scheven Toren (Oldehove). Deze toren had hoger moeten worden dan de Martinitoren in Groningen, maar begon reeds tijdens de bouw te verzakken en is met de bouw van de toren gestopt.

Vóór de kerk staat een standbeeld van Pieter Jelles Troelstra. Hij is in Leeuwarden geboren en in het begin van de vorige eeuw meer dan 25 jaar lid geweest van de 2^e Kamer. Daarnaast was hij journalist en schrijver.

We moeten nog ca. 1,2 kilometer naar het station. We komen weer uit bij de Fontein van de 2 kinderhoofdjes, die ik ook gefotografeerd heb in mei. We passeren de 2 hoge kantoortorens en we zijn bij het station. We hebben nog tijd voor koffie met een broodje.

Om 11.46 vertrekt de trein. Ik lees op internet, dat er tussen Tilburg en Breda geen treinen rijden, wegens werkzaamheden.

In Zwolle rijdt Jan verder naar Tilburg en ik rijd via Utrecht, Rotterdam naar Breda.

Om ca. 15.30 uur ben ik in Etten-Leur, waar Corrie al op mijn wacht.

=====